

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

20 februari 2004

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van mevrouw Trees Merckx-Van Goey en de heren Robert Voorhamme,
Dirk Holemans, Cis Schepens, Kris Van Dijck en Gilbert Vanleenhove –**

**betreffende genetisch gewijzigd voedsel en het geven van nieuwe impulsen
aan het debat over genetisch gewijzigd voedsel**

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme
uitgebracht door de heer Cis Schepens**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer André-Emiel Bogaert.

Vaste leden :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heer Jan Laurys,
mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Eddy
Schuermans ;

de heren Frans De Cock, Didier Ramoudt, Guy Sols, Marc
van den Abeelen ;

de heren Mathieu Boutsen, Jan Penris, Roland Van
Goethem ;

de heren Jacky Maes, Robert Voorhamme ;

mevrouw Veerle Declercq ;

de heer André-Emiel Bogaert.

Plaatsvervangers :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen,
mevrouw Ilse Van Eetvelde, de heer Jef Van Looy ;

de heren Peter Gysbrechts, Koen Helsen, André Moreau,
Jul Van Aperen ;

de heren Jean Geraerts, Frans Wymeersch, N... ;

de heren Carlo Daelman, Leo Peeters ;

de heer Flor Ory ;

de heer Jan Loones.

Zie :

1799 (2002-2003)

– Nr. 1 : Voorstel van resolutie

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting door de heer Robby Berloznik, directeur van het viWTA	4
2. Toelichting door mevrouw Tanja Mathijssen, de heer Guido Mariën en mevrouw Katrien Timmerman, deelnemers aan het publieksforum	5
3. Discussie	6

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Economie, Landbouw, Werkgelegenheid en Toerisme organiseerde op 27 januari 2004 een hoorzitting met vertegenwoordigers van het door het Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek georganiseerde publieksforum in het kader van zijn pilootproject “Nieuwe impulsen voor het debat over genetisch gewijzigd voedsel”.

1. Toelichting door de heer Robby Berloznik, directeur van het viWTA

Ik wens de Commissie vooreerst te danken voor de uitnodiging en de organisatie van deze hoorzitting naar aanleiding van het indienen van het voorstel van resolutie.

Ik meen dat het Vlaams Parlement in haar bekommernis en inspanningen om een nieuwe eigentijdse invulling te geven aan de democratische praktijk vandaag een belangrijke stap zet door te luisteren naar argumenten van enkele “modale Vlaamse burgers” in een materie die traditioneel tot het terrein van experts behoort.

Traditioneel wordt in zaken waarover maatschappelijke controverse heerst vaak slechts geluisterd naar de meningen, visies en argumenten van wetenschappers en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld. Dat geldt des te meer als het gaat om de maatschappelijke impact van nieuwe technologie. Het is de decretaal opgelegde taak van het viWTA, de bevolking een stem te geven in het debat over deze controversen.

Wij hebben dan ook in ons opstartjaar een pilootproject gedefinieerd en uitgevoerd waarin we het maatschappelijk debat inzake genetisch gewijzigd voedsel een nieuwe impuls hebben willen geven. Daarom hebben we verschillende activiteiten georganiseerd waarin burgerparticipatie centraal stond. Ik zal even de context schetsen van deze activiteiten.

Op 11 februari 2000 werd een vraag tot advies ingediend door mevrouw Trees Merckx-Van Goey houdende de raadpleging van diverse adviesorganen betreffende het gebruik van genetisch gemodificeerde organismen. Vijf adviesraden hebben vervolgens hun advies gegeven met de hun eigen specifieke aanbevelingen en conclusies omtrent deze materie. Eén van die conclusies die door vrijwel alle adviesorganen gedeeld werd, was de noodzaak van een maatschappelijk debat hierover, georgani-

seerd door een onafhankelijk organisme. Ondermeer deze conclusies leidden tot de oprichting van het Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek in juli 2000 dat als belangrijkste taken meekreeg :

- onderzoek naar en in kaart brengen van maatschappelijke implicaties van nieuwe technologieën ;
- organisatie van een breed maatschappelijk debat ;
- informeren van het beleid over de gevolgen van nieuwe technologie en de houding van de burger.

Het mag dan ook niet verwonderen dat de eerste taak van dit kersverse aan het Vlaams Parlement verbonden instituut het opzetten van een reeks activiteiten was om het maatschappelijk debat inzake GGO's in Vlaanderen een stimulans te geven. Haar decretale missie indachtig heeft de Raad van Bestuur in haar eerste jaarwerkplan 2002-2003 aan het Wetenschappelijk Secretariaat van het viWTA de opdracht gegeven een pilootproject uit te voeren met als titel : “Nieuwe impulsen voor het debat over genetisch gewijzigd voedsel”.

We hebben ons van bij de aanvang van dit project bescheiden opgesteld vanuit het inzicht dat het globale maatschappelijk debat niet door het viWTA kan gevoerd worden. Onze rol is een impuls geven aan dit debat en de grote afwezige in dit debat – de modale Vlaamse burger – een stem te geven. Niet via een klassieke bevraging, maar via een systematische en beproefde procedure waarin een aantal burgers door intense en onderbouwde onderlinge discussies en via interactie met experts, goed onderbouwde argumenten konden ontwikkelen. Deze werkwijze werd geïnspireerd door de in het buitenland reeds meermaals toegepaste methode van de ‘Consensus Conferentie’ aangepast aan onze specifieke Vlaamse context. Die participatieve methode hebben we “Publieksforum” genoemd.

Zestien gewone burgers werd gevraagd zich te engageren om onder begeleiding van een viWTA-team een aantal maanden intensief bezig te zijn met deze materie en zich zo, autonoom en onafhankelijk, een mening te kunnen vormen en die via onderbouwde argumenten aan de Vlaamse volksvertegenwoordiging over te maken.

Tijdens drie intensieve weekends van discussie en interactie met experts werd het traject afgesloten op 26 mei 2003 met de plechtige overhandiging van

de conclusies van het publieksforum aan de voorzitter van het Vlaams Parlement, de heer Norbert De Batselier. De voorzitter engageerde zich deze conclusies niet naast zich neer te leggen. De volgende stap was dat een aantal Vlaamse volksvertegenwoordigers op basis van de conclusies een voorstel van resolutie indienden dat hier ter bespreking voorligt.

Bij wijze van slot haal ik nog enkele punten aan die van belang zijn om de positie van het viWTA te verduidelijken.

Als autonome en onafhankelijke instelling verbonden aan het Vlaams Parlement hebben wij ons in dit proces steeds als een neutrale organisator opgesteld, louter als de facilitator van het participatieproces en garant van kwaliteit, evenwichtigheid en transparantie van de procedure. Op generlei wijze hebben wij het proces inhoudelijk gestuurd : noch bij de keuze van de thema's waarover werd geadviseerd, noch bij de experten die werden geïnterpeleerd door het publieksforum, noch bij het opstellen van de eindconclusies.

Wat betreft de interne begeleiding van het project hebben wij beroep gedaan op een begeleidingscomité dat samengesteld was uit de belangrijkste maatschappelijke actoren en vertegenwoordigers van betrokken maatschappelijke organisaties die hieraan in eigen naam deelnamen. Zij stelden de basisinformatie op en deden suggesties voor de uit te nodigen experten.

Omdat het viWTA een duidelijk onderscheid wenst te maken tussen de activiteiten en de conclusies van het publieksforum en de conclusies en aanbevelingen van onze instelling willen we die laatste formuleren op de decretaal voorziene wijze, namelijk in ons jaarlijks verslag aan het Vlaams Parlement. Op die wijze willen we het Vlaams Parlement de volle kans geven te luisteren naar de onderbouwde argumenten van de Vlaamse burger.

2. Toelichting door mevrouw Tanja Mathijssen, de heer Guido Mariën en mevrouw Katrien Timmerman, deelnemers aan het publieksforum

De sprekers lichten de conclusies niet uitvoerig toe. Mevrouw Tanja Mathijssen behandelt de werkwijze, de procedure en het traject. Een aantal aspecten in verband met informatievoorziening, regelgeving, controle, inspraak en milieuaspecten worden behandeld door de heer Guido Mariën. Mevrouw Katrien Timmerman bespreekt de ethische aspecten.

Mevrouw Tanja Mathijssen : De deelnemers aan het publieksforum hadden verschillende motieven. Sommigen waren vooral geboeid door het onderwerp, anderen hechtten vooral belang aan de mogelijke bijdrage tot de regelgeving. Vele deelnemers hadden vooraf twijfels bij het nut van hun inbreng als leek. Gaandeweg werd het mogelijk om grondige vragen te stellen over een moeilijke materie.

Alle lagen van de bevolking waren vertegenwoordigd. Het verschil tussen de persoonlijkheden en de uiteenlopende meningen gaven aanleiding tot soms hevige discussies. Het was dan ook niet mogelijk om over alle onderwerpen eensgezinde conclusies te presenteren. In het rapport wordt niet enkel melding gemaakt van de mening van de meerderheid, maar ook van de afwijkende meningen van enkelen.

De deelnemers bespraken dit onderwerp met personen uit hun omgeving. Dat is een belangrijke mond- aan mondreclame voor de procedure. De deelnemers zijn het erover eens dat dit experiment zeker voortgezet moet worden. Dat is echter zinloos als er niets gedaan wordt met de conclusies. Het voorstel van resolutie verheugt ons dan ook, maar we hopen dat er nog meer gevolg aan gegeven wordt. Het gaat niet op om geen initiatieven te nemen en volgend jaar toch een nieuw publieksforum te organiseren over een ander onderwerp. Daarover moet dit parlement natuurlijk oordelen.

De heer Guido Mariën : Het is niet zinvol om nogmaals alle conclusies voor te lezen. Ik zal toelichten waarom we bepaalde thema's zo belangrijk vonden. Uit de toevloed aan thema's hebben we er immers maar zes geselecteerd.

De bevolking maakt zich steeds meer zorgen over milieu en gezondheid. Er moeten dus regels opgesteld worden, ook op Europees vlak. Ook Vlaanderen moet daar echter een bijdrage aan kunnen leveren. Op een bepaald ogenblik vroegen de deelnemers van het publieksforum zich af of ze wel een impact hadden op de besluitvorming. Deze hoorzitting weerlegt onze twijfels.

Regelgeving is dus noodzakelijk, maar het geheel van maatregelen moet haalbaar en controleerbaar blijven. Controle moet leiden tot een onbetwistbare betrouwbaarheid. Het vertrouwen van de burgers in de veiligheid van het voedsel moet hersteld worden. De recente gebeurtenissen in Azië bewijzen nog maar eens dat het moeilijk is voor de gewone burger om goede informatie te krijgen.

Het tweede thema over informatieaspecten hangt daarmee samen. De deelnemers waren bij aanvang leken. Het was moeilijk om concrete, betrouwbare informatie te vinden, zelfs op het internet. De informatie op het internet was immers steeds afkomstig van voorstanders of tegenstanders. Het is noodzakelijk dat alle burgers kunnen beschikken over informatie over genetisch gewijzigd voedsel, want alleen zo is een beter inzicht mogelijk. Bovendien moet die informatie gemakkelijk toegankelijk zijn. Het mag geen website in het Engels met verwijzingen naar Amerikaanse websites zijn. Informatie moet daarenboven up-to-date worden gehouden.

Men is van plan om op de verpakkingen te vermelden dat een bepaalde voedingsstof genetisch gewijzigde organismen bevat. Dat moet eenvoudig en duidelijk zijn en met een enkele oogopslag te merken zijn. Inzake milieu werden de deelnemers vooral met vragen en onduidelijkheden geconfronteerd. Een risico-evaluatie is nodig. Vele mensen zijn bekommerd dat GGO's toelaten uiteindelijk zal betekenen dat er geen GGO-vrije zones meer zullen zijn. De GGO-techniek biedt belangrijke mogelijkheden, die door een blind verbieden beknót worden. Er moet een middenweg gevonden worden.

Mevrouw Katrien Timmerman : De ethische aspecten vormden een belangrijk maar geen gemakkelijk thema. Er waren veel vragen. Is genetisch wijzigen, ingrijpen in het leven ? Zo ja, is dat toegelaten ? Dergelijke fundamentele vragen kwamen aan bod. We hebben die verbonden aan het patent. Mogen wijzigingen in voedsel gepatenteerd worden ? Wie heeft dat recht ?

Iedereen was het er wel over eens dat het positief was om erover na te denken. Een tweede aspect dat we besproken hebben was gezondheid. Dat was een thema waar iedereen al van in het begin veel aandacht aan hechtte. Het thema gezondheid werd gelinkt met voedsel. Iedereen is begaan met zijn gezondheid en met die van zijn kinderen en voedsel is daarbij zeer belangrijk. Het ging om de kwaliteit van ons leven en wat die genetisch gewijzigde voeding voor ons zou kunnen betekenen op het vlak van gezondheid. Er waren heel veel vragen, waarop we niet allemaal antwoorden gekregen hebben. We kregen wel meer duidelijkheid over de stand van zaken in de wetenschap. Belangrijkste conclusie was dat zekerheid voor de bevolking heel erg noodzakelijk is. Veel mensen zitten met veel vragen over gezondheid. Het is heel belangrijk dat er duidelijkheid en zekerheid is.

Een laatste thema dat we behandeld hebben was mondialisering en economie. Daar zijn we op ingegaan vanuit de basisbegrippen respect, democratie en solidariteit. We hebben de bedenking gemaakt dat vandaag een groot deel van het onderzoek en de ontwikkeling in handen is van grote multinationals. Op welke manier beïnvloedt dat de economie ? Welke invloed heeft het aspect genetisch gewijzigd voedsel op de relaties tussen consument en producent ? Een heel belangrijk aspect dat we daarbij besproken hebben was de relatie met de derde wereld. We horen immers argumenten dat genetisch gewijzigd voedsel een oplossing kan bieden voor de armoede. We hadden daar vragen bij, want we hoorden ook andere verhalen, die gelinkt waren aan patenteringen. We stonden daar heel kritisch tegenover en we hebben daarbij ook verschillende stemmen kunnen horen. Onze belangrijkste bekommernis was hoe we een win-win-situatie kunnen creëren voor alle partijen.

Dat waren de thema's die we besproken hebben, gekaderd vanuit de bekommernissen die bij ons leefden als leken in de materie. Door binnen het proces daar meer en meer over te debatteren, hadden we ook meer informatie nodig en zijn we geleidelijk aan ons een beter beeld gaan kunnen vormen.

3. Discussie

De voorzitter : Ik denk dat dit als introductie zeer nuttig was om een inzicht te krijgen in de twee aspecten van het publieksforum. Het formele aspect, het publieksforum als zodanig, lijkt me een navolgbaar voorbeeld. Wat betreft het inhoudelijke aspect had ik de vraag of de mensen van het publieksforum als niet-experten vlug vertrouwd waren met de techniciteit van de problematiek.

Mevrouw Tanja Mathijssen : Het ging heel vlot. Men is begonnen met heel simpele vragen, zoals welke vragen men zich stelt bij voedsel. We hadden een informatiebundel gekregen over waar we informatie konden vragen van zowel pro's als contra's. Een deel van de groep hechtte hier zeer veel belang aan. Een ander deel wilde er als totaal onwetende naartoe gaan. Door veel te discussiëren waren we geschrokken over hoeveel we er van af wisten.

Mevrouw Katrien Timmerman : We moesten zeker vertrekken van wat bij er bij ons zelf leefde. Er waren wel mensen die vanuit hun achtergrond al een bepaalde kennis hadden over de thematiek, die ze ook gebruikt hebben in het debat.

De voorzitter : Waren er die al duidelijk pro of contra waren bij de start van het publieksforum ?

De heer Guido Mariën : Er waren er die van bij de aanvang al een mening hadden. Uiteindelijk zijn we op het einde van het publieksforum allemaal naar huis gegaan met een eigen mening, maar het is veel meer genuanceerd geworden. Bij een aantal mensen is de angst voor genetisch gemanipuleerde organismen verdwenen, wat toch wel belangrijk is. Dit wil niet zeggen dat ze niet kritisch staan tegenover de toepassingen. Het is echter niet langer de grote boeman. We hebben ook geleerd van websites te raadplegen en teksten te lezen.

De heer Johan Malcorps : Ik hoor de directeur van het viWTA zeggen dat de conclusies die het viWTA gaat trekken niet noodzakelijk dezelfde zijn als die van het publiekspanel. Hoe loopt dat dan juist ? Zelf heb ik het publieksforum niet bijgewoond, maar wel een stakeholdersforum. Ik dacht dat het pilootproject de twee omvatte. De wisselwerking tussen de twee is me niet helemaal duidelijk. De stakeholders zijn de mensen die een bepaalde expertise hebben in de thematiek en die een uitgesproken mening hebben. In het voorstel van resolutie bouwen we in eerste instantie voort op de resultaten van dat publieksforum. Wat doen we met dat stakeholdersforum ? Wanneer komen dan de conclusies van het viWTA ? Hoe werkt dit nu alles en hoe kunnen we daar als parlement verder mee omgaan ?

De heer Robby Berloznik : Uw vraag is terecht. Wat hier vandaag centraal staat is het voorstel van resolutie, dat over de conclusies van het publieksforum gaat. Het hele project had meerdere deelprojecten. Er was ten eerste een vrij grondige voorbereidende studie, waarbij we ons wilden informeren over de verschillende trends in meningsvorming en waarbij we heel wat stakeholders of maatschappelijke actoren hebben bevraagd. In die bevraging hebben we niet alleen naar hun mening gevraagd, maar ook de vraag gesteld wat hun houding was ten opzichte van burgerparticipatie in deze problematiek. Daar zijn een aantal zeer duidelijke antwoorden op gekomen. Dit zijn zaken die we uiteraard hebben meegenomen in het hele proces. Een tweede activiteit was informatie verkrijgen over de ervaringen in het buitenland. Was er sprake van succeservaringen ? Waren er problemen ? In het parlement hebben we hierover een internationaal symposium georganiseerd. Ook dat hebben we meegenomen in ons eigen proces. De traditionele methode van de consensusconferentie hebben we aangepast aan de Vlaamse context. Er waren ook allerlei studies die we gebruikt hebben.

Het Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie heeft bijvoorbeeld ook participatorische initiatieven genomen, die ook geëvalueerd zijn geworden en op basis daarvan hebben we zelf een aantal conclusies getrokken. Centraal in heel onze aanpak staat die burgerparticipatie. Daarom hebben we het publieksforum georganiseerd, dat autonoom en volledig onafhankelijk tot een aantal inzichten, conclusies en aanbevelingen gekomen is. Daarrond is een initiatief gekomen van een aantal parlementairen die deze resolutie hebben voorgesteld. Als afrondend initiatief hebben we een stakeholdersforum georganiseerd, waar we de betrokkenen en de belanghebbenden hebben uitgenodigd om na te denken over de conclusies en daar reacties op te geven en om ons te vertellen over enige wijzigingen in hun visies. We hebben die stakeholders ook gevraagd om met elkaar in discussie te gaan, niet alleen over het onderwerp, maar ook over de resultaten van het publieksforum. Het spreekt vanzelf dat het viWTA in haar informatieopdracht naar het parlement toe ook een aantal conclusies en aanbevelingen heeft kunnen distilleren. Er zijn er al een aantal gedaan in het voorstel van resolutie, maar laat ons eerst afwachten wat de resolutie uiteindelijk geeft, vooraleer we daarin verder gaan. Over de inhoud zullen wij ons beperken tot die terreinen waarvoor de Vlaamse overheid bevoegd is.

De conclusies uit het publieksforum en het stakeholdersforum gaan ook over andere bevoegdheidsniveaus. Natuurlijk hebben we daar geen vat op. We hebben wel een aantal dingen gefaciliteerd, bijvoorbeeld de kritiek die een aantal mensen van het publieksforum hadden op de website van het Biosafety-forum. Voor de schorsing van de parlementaire activiteiten zullen we ons jaarverslag voorstellen, waarin we conclusies zullen formuleren en aanbevelingen zullen doen aan het Vlaams Parlement. Dat zal in de loop van april gebeuren. We hopen dat het Parlement dan nog tijd heeft om daarover in commissie te discussiëren.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Is dit voorstel van resolutie qua impact voldoende voor de deelnemers aan het publieksforum ? Dachten de deelnemers impact te hebben op het Vlaams Parlement of op de Vlaamse regering ? Of hadden de deelnemers het gevoel dat alles al vast lag ?

Was het publieksforum representatief ? De deelnemers stellen zich weliswaar in het rapport voor als gewone Vlamingen, maar volstaat dat ?

Werd er in het publieksforum vrij en vrunk vergaderd of was er sprake van sturing ? Werden de on-

derwerpen vrij gekozen ? Of is sturing nodig om tot een resultaat te komen ? Was er tijdsdruk ? Waren er genoeg garanties dat zowel het individu als het collectief onafhankelijk konden handelen ?

Mevrouw Tanja Mathijssen : Aanvankelijk hadden we het gevoel dat alles al vast lag door de Europese richtlijn, maar naarmate we bezig waren groeide het besef dat België kan beslissen striktere normen op te leggen. In die zin was ons advies wel van belang. Een aantal adviezen zijn heel algemeen, maar andere zijn praktischer van aard. Zo stellen we voor de E-nummers te vervangen door internationale iconen. Ik had ook vaak de indruk dat extreme voor- en tegenstanders nader tot elkaar zijn gekomen dankzij het neutrale en objectieve publieksforum.

Mevrouw Katrien Timmerman : Alles hangt ervan af hoe we de zaken bekijken. Onze algemene conclusie luidde dat de bevolking gehoord moet worden over dergelijk belangrijk onderwerp. De inspraak alleen vonden we al een hele verwezenlijking. Ook al liggen de wetten eigenlijk al vast, toch moet de bevolking de kans krijgen erover te discussiëren.

Puur statistisch was het publiekspanel niet representatief, maar de vraag is of dat mogelijk is want een aantal bevolkingscategorieën zullen nooit bereikt worden. Dat belet niet dat het debat met de bevolking moet worden aangegaan. De beperkte groep mensen die op de uitnodiging is ingegaan, heeft dat gedaan omdat ze dit een belangrijk onderwerp vinden. Die beperkte groep was overigens heel divers qua leeftijd, opleiding en beroep. Bovendien hielden wij vaak rekening met wat we in onze omgeving opvingen.

De heer Guido Mariën : De eerste steekproef was volledig correct. Uiteindelijk hebben 20 mensen gereageerd waaruit kan worden afgeleid dat wij representatief waren voor de eerste steekproef.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Waren die mensen dan geïnteresseerd in het onderwerp of in het feit dat ze hun gedacht konden zeggen ?

De heer Guido Mariën : Bij de ene deelnemer zal het eerste aspect belangrijker geweest zijn dan het tweede. Bij de andere deelnemer net omgekeerd. Gaandeweg zijn die twee groepen naar elkaar gegroeid.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Hoe cruciaal was de rol van de facilitatoren ?

De heer Guido Mariën : Er is altijd iemand nodig die het debat in goede banen leidt als 16 onbekenden worden samen gezet. Iemand moet het initiatief nemen.

Wij waren volledig vrij om te praten. Wij hebben de onderwerpen zelfstandig gekozen en onafhankelijk van elkaar conclusies getrokken. Het viWTA heeft ons wel een werkwijze voorgesteld. Bij momenten hadden we de indruk dat we nog langer zouden kunnen discussiëren, maar een strak tijdschema is nodig om tot een conclusie te komen. De enige beperking kwam dus van de werkwijze, maar zonder duidelijke werkwijze en iemand die erover waakt is een publieksforum onmogelijk.

Mevrouw Tanja Mathijssen : Ik was bij aanvang helemaal niet geïnteresseerd in het onderwerp, maar de betrokkenheid vond ik interessant. Uiteraard heb ik me later verdiept in het onderwerp.

De heer Cis Schepens : Is de visie van de deelnemers achteraf nog gewijzigd ? Zouden de conclusies nu anders zijn dan enkele maanden geleden ?

De heer Guido Mariën : Wij hebben elkaar niet meer gesproken na het publieksforum. De wetenschap staat niet stil. Ik ben me blijven informeren over dit interessante onderwerp waardoor mijn ideeën over GGO geëvolueerd zijn. Mijn conclusies niet.

Mevrouw Katrien Timmerman : De conclusies zijn een momentopname. Een aantal deelnemers zou ze nu wellicht willen nuanceren omdat er al enige tijd is verstreken. Maar ook tijdens het publieksforum kregen we tijd om de zaken te laten bezinken. Als voorbereiding op deze hoorzitting heb ik het rapport nog eens doorgenomen. Ik denk dat de groep tot dezelfde conclusies zou komen, maar dat er enkele individuele nuances zouden gemaakt worden.

De heer Johan Malcorps : Hoe staat het met de actieve opvolging door het publieksforum ? De materie is actueler dan ooit, omdat er belangrijke beslissingen moeten genomen worden in verband met de commercialisering van genetisch gemanipuleerde producten. Alle Europese ogen zijn op België gericht. Volgen de panelleden deze wending ? Zijn zij ervan op de hoogte ? Kunnen zij er desgewenst uitspraken over doen, of zijn de activiteiten van het forum nu definitief afgerond ?

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Het ging om een pilootproject, waaruit geleerd werd hoe publieksparticipatie vorm kan krijgen. Ik zou van de deelnemers willen weten of zij het goed zouden

vinden om in dezelfde of een andere vorm samen verder te werken. En de directeur zou ik willen vragen of er eventueel verschillende methodologieën na elkaar kunnen gebruikt worden, en zo ja, of dat dan met dezelfde groep of eerder met een andere zou moeten.

De heer Robby Berloznik : Het is nog niet gebeurd dat het publieksforum zijn activiteiten hervatte. Zoiets zou vraaggestuurd moeten gebeuren. Mocht die vraag er komen, vanuit de Commissie of vanuit het Parlement, dan zou de dynamiek van de groep moeten bekeken worden in functie van een andere participatiemethode. Dat kan overwogen worden.

Mevrouw Katrien Timmerman : Persoonlijk blijf ik de zaak volgen vanuit mijn persoonlijke interesse. Maar bij het begin van het project werd ons duidelijk gemaakt dat het om een welomschreven, eenmalige en afgerond opdracht ging. Ik kan me voorstellen dat een aantal deelnemers zich daaraan wil houden ; deelname is immers zeer tijdsintensief. Ik ervaar het niet-continue van de opdracht zeker niet als gebrek.

Mevrouw Tanja Mathijssen : Ik ben er geen voorstander van nu nog met dezelfde groep verder te werken. De frisheid en het enthousiasme die er waren zouden wellicht verloren gaan.

De heer Robert Voorhamme : Dit zijn wijze woorden. Het verrast me dat de deelnemers zich zo bewust zijn van de essentie van de methodologie. De heer Malcorps maakte een onheuse vergelijking met de jury bij een assisenzaak, maar dat is niet helemaal onterecht. In beide gevallen gaat het erom dat niet-specialisten de kans krijgen zich in een bepaalde materie in te werken om er daarna een uitspraak over te doen. De samenstelling van een assisenjury is nooit twee keer dezelfde.

Ik wil graag weten hoe de deelnemers de expertise ervaarden waarop een beroep gedaan werd. Was er voldoende ? Was ze adequaat ?

De heer Guido Mariën : Tijdens de voorbereiding zagen wij slechts twee deskundigen. Aan het eind van het eerste weekend werd ons gevraagd welke behoeften wij terzake hadden. Wij hadden er slechts twee : een uiteenzetting over de Europese regelgeving inzake GGO's en een over de mogelijkheden van kruising bij planten. Daar werd gevolg aan gegeven. Beide informatiesessies hebben ertoe bijgedragen dat de deelnemers het probleem beter konden kaderen. Er werd ons niets opgedrongen ; we kregen enkel neutrale informatie.

Mevrouw Tania Mathijssen : Er waren zowel deskundigen pro als contra. Wij waren niet bevooroordeeld omdat we ze niet kenden : wij zijn immers niet thuis in dat wetenschappelijke wereldje.

De heer Robby Berloznik : We stelden bij het begin van het project een begeleidingscomité samen waar mensen uit verschillende maatschappelijke groepen in vertegenwoordigd waren. Er werd heel vaak vergaderd, onder meer over het opstellen van een brochure met belangrijke basisinformatie voor het publieksforum. Datzelfde comité vroegen we ook om een lijst van deskundigen op te stellen. Die werd voorgelegd aan het publieksforum.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : De vergelijking met de assisenjury gaat naar mijn gevoel niet helemaal op. Het gaat in beide gevallen weliswaar over een groep mensen die ergens over beslist, maar het publieksforum gaat verder. Daarbij gaat het om participatie. Hoewel de deelnemers op voorhand heel duidelijk wisten dat het om een welomschreven, eenmalige opdracht ging kan ik mij heel goed voorstellen dat een aantal deelnemers er nood aan heeft zijn opinie te blijven geven, ook over andere dingen. Is het niet denkbaar dat daar dan ontgoocheling over ontstaat als dat niet kan ?

Bij het lekenplatform van het VIB was de teleurstelling over de gemiste kansen groot. Participatie mag geen omgekeerd effect hebben.

De heer Johan Malcorps : De deelnemers aan het publieksforum schatten hun rol juist in. Het is inderdaad niet aan hen om nogmaals te oordelen. Ze zijn immers vooringenomen, want deels deskundig geworden. Anderen zullen de fakkel moeten overnemen. Een nieuw assisenproces krijgt immers ook een nieuwe jury. Is er echter een andere voortgangsbewaking ? Hebben de viWTA-medewerkers tot taak om na te gaan of er nog iets gebeurt met de conclusies ? Is dat misschien een taak van de raad van bestuur ? Daarvan is er immers een precedent : men heeft zich al beroepen op conclusies van een publieksforum om zich in een debat te mengen. Het is goed dat er iets gebeurt.

Het parlement kan de conclusies in een voorstel van resolutie overnemen en dan kunnen de geëigende procedures gevolgd worden. Wat als dat niet gebeurt ?

De heer Robby Berloznik : We zijn ons bewust van de participatieparadox. We moeten rekening houden met de persoonlijke gevoelens van de participanten, maar ook met de perceptie over de instel-

ling. In het vervolgtraject, nu gedefinieerd als valorisatieproject, willen we met de resultaten naar buiten komen.

We steunen de participanten waar we kunnen. We nodigen hen uit en begeleiden hen om hier, maar ook op het federale niveau hun conclusies te presenteren. Ze zullen een inbreng hebben bij het opstellen van een nieuwe website. Daarover vergaert een delegatie van het publieksforum met een delegatie van de bio-veiligheidsraad.

Bij een vergunningsdossier moet er ook een publieksdossier worden opgesteld. Totnogtoe hebben daar enkel experts over nagedacht. Men heeft nu aan een aantal vertegenwoordigers van het publieksforum gevraagd om ook daarover hun ideeën te geven. We proberen dat te begeleiden en te faciliteren.

De instelling is echter gebonden aan een jaarprogramma en de definitie van een project, dat een begin maar ook een einde heeft. Nu onderzoeken we de haalbaarheid van een publieksforum over de toekomst van het landbouwsysteem in Vlaanderen. Daarover moet nog grondig nagedacht worden. Het blijft immers een serieuze inspanning voor een klein team en een kleine instelling.

We mogen niet vervallen in de participatieparadox. Door participatie over bepaalde processen verwachten de deelnemers daar een impact op te hebben. Daar moet zorgzaam mee omgegaan worden. Ergens moet de politieke wereld de fakkel overnemen. Dan moeten het parlement en andere instanties bepalen hoe het verder moet.

De heer Robert Voorhamme : Het is een ingewikkeld probleem. Een traditioneel participatie-instrument zijn de hoorzittingen. Bepaalde problemen, vooral technologische en wetenschappelijke evoluties, kunnen zo niet altijd gevat worden. Er blijven immers dilemma's bestaan of er worden geen objectieve meningen naar voren gebracht. Daarom is het viWTA opgericht en het publieksforum vormt er een onderdeel van. Een volgend publieksforum zal anders samengesteld zijn.

Zowel in hoorzittingen als door een publieksforum wordt een mening gevormd binnen een context. Door wijzigingen blijft die mening niet eeuwig geldig. Zo is het ook in de politieke besluitvorming. Een standpunt of regelgeving geldt nooit voor altijd.

De opvolging van het probleem van de GGO's door het instituut zal afhangen van de prioriteiten

van het parlement. Dat zal blijken uit het programma en de middelen van het instituut.

De voorzitter : Ik dank de sprekers voor hun inzet en aanwezigheid.

De verslaggever,

Cis SCHEPENS

De voorzitter,

André-Emiel BOGAERT